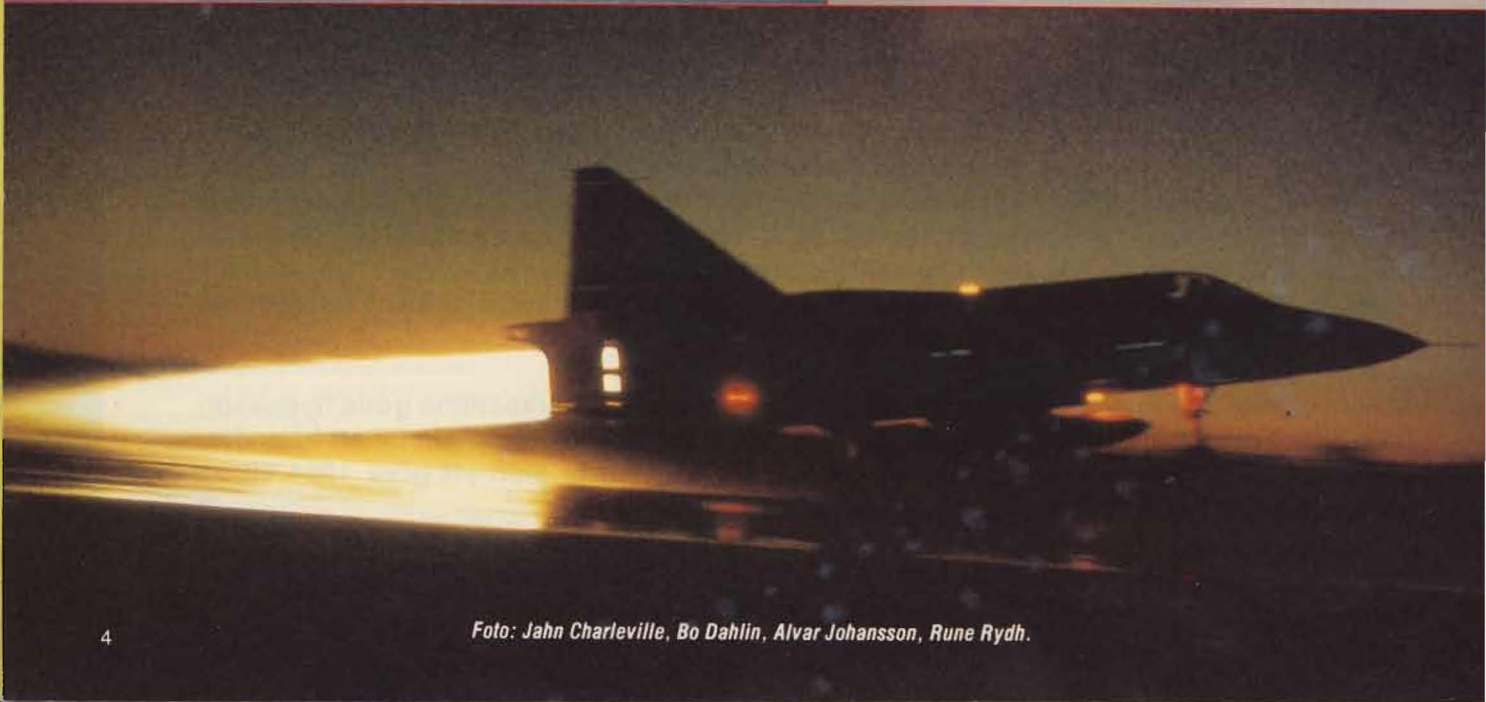

FMÖ-83

OSTKUST

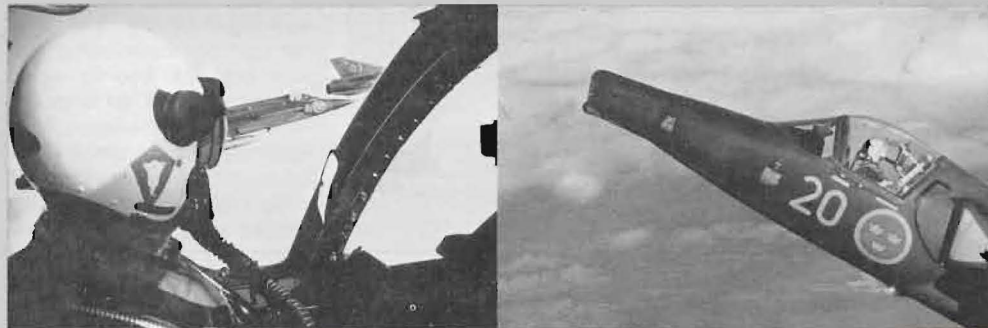

Gotland har stor betydelse för vårt försvar.

Ön kallas också för "hangarfartyget".

Foto: Alvar Johansson

★ ★ Försvarsmaktsövning 83 – OSTKUST var namnet på en efter våra förhållanden stor övning som genomfördes i slutet av september och början av oktober i fjol. Drygt 20 000 man deltog i övningen. Övningsledare var militärbefälhavaren för Östra militärområdet, generallöjtnant Bengt Lehander. ★ Under övningen skedde även samverkan med de civila delarna av totalförsvaret under ledning av civilbefälhavaren i Östra civilområdet, landshövding Bengt Gustavsson. ★ Här ges några synpunkter på och erfarenheter av denna viktiga försvarsövning sedda ur Flygvapnets synvinkel. ★ ★ ★

Bakgrund – Under 1950-talet och början av 60-talet genomfördes ett antal stora sk "manövrar" i Sverige. Under 60-talets senare del (1966) omorganiserades ledningsorganisationen till bl a nuvarande regionala modell med militärbefälhavare och militärområdesstab med ett totalansvar för freds- och krigsverksamhet inom resp område, t ex Östra militärområdet.

Övningarna kom av många skäl att under 70-talet bli mer "regionala" och av mindre omfattning. I flera fall övade för-

svarsgrenarna var för sig och p g a olika utbildningsrytmer vid olika tidpunkter.

Försvarets uttunnade ekonomi under 70-talet medförde krav på en mycket stark prioritering av verksamheten. Att samla förband från olika delar av landet är dyrt. Därför blev det glest mellan riktigt stora övningar under 70-talet.

ÖB skrev dock i sin programplan 83-88 för det militära försvaret att en försvarsmaktsövning (=FMO) skall genomföras årligen enl särskilda direktiv. Den

ökade spänningen i vår omvärld motiverade bl a detta.

Övningen "FMO-82 NORRSKEN" i Nordsverige blev den första och "FMO-82 SYDFRONT" i Sydsverige den andra. Den tredje övningen blev "FMO-83 OSTKUST" inom Östra militärområdet/i Mellansverige.

Förutsättningar. – Den operativa inriktningen var att "öva och pröva utnyttjande och samordning av olika system och funktioner i försvaret av östra Mellansverige vid invasion söder om

Mälaren, där GOTLAND tidigt angrips och där invasion av fastlandet inleddes innan försvarets huvuddel hunnit mobilisera och inta utgångsgruppering".

Både övergripande och särskilda övningsändamål var omfattande. Tre nyckelord uttrycker dock väl övningsändamålen:

♦ **Samverkan.**

♦ **Telestörd miljö.**

♦ **Tillämpad** (=de övade kände inte till händelseförloppet före övningen).

Cirka 20 000 man deltog i övningen, varav ca 2 000 från FV. Detta utgjorde givetvis endast en mindre del av MB Ö:s totala resurser.

FV deltog genom sektor MITT med praktiskt taget alla funktioner i krigsorganisationen inklusive så sällan övade enheter som sambandsflyg- och transportflygförband. Endast en basbataljon och några enheter inom stril och samband var krigsförbandsövade. De flesta förband deltog med *fredsorganisationens* resurser, vilket är viktigt att komma ihåg då man bedömer resultat och erfarenheter.

C E1 genomförde en eskaderövning under samma tid som OSTKUST pågick. Övningarna var till större delen integrerade. C E1 ingick som biträdande övningsledare. E1:s förband fördelades på uppgifter inte enbart inom milo Ö. Under det kritiska in-

Truppförutsättning/FMÖ-83

Under våren 1983 ökade motsätningsarna i världen. Under sommaren påbörjades omfattande beredskaphöjningar och stora militära övningar ute i Europa.

I Sverige hade efterhand beredskaphöjningar ägt rum inom totalförsvaret. Bl a hade:

- ♦ Höjd beredskap vid militära staber och civila myndigheter (bl a länsstyrelser) intagits;
- ♦ Förband som inkallats till krigsförbandsövningar övat beredskapsuppgifter;
- ♦ Civilförsvarets utbildnings- och övningsverksamhet ökat;
- ♦ Planer för krigssjukvården översetts och kompletterats samt övergång till krigsorganisation övats.

Främmande stridskrafter hade flera gånger

under september kränkt svenskt territorium till sjöss och i luften.

24/9 förordnade regeringen om beredskaps-tillstånd, vilket bl a innebar:

- ♦ Partiella mobiliseringar inom försvarsmakten;
- ♦ Spridning av flygplan och fartyg till krigsbaser;
- ♦ Inkallelser till civilförsvaret.

25/9 hade huvuddelen av de bataljoner och kompanier som inkallats till krigsförbandsövningar intagit eller var under förflyttning till sina krigsgrupperingsplatser. Samma dag kl 19.00 anbefallde regeringen allmän mobilisering. – Dagen efter inleddes anfall mot Gotland. Sverige var därmed i krig. Och det innan huvuddelen av vårt försvar hunnit mobilisera.

vasionsskedet i övningen lydte C E1 med samtliga medeltunga attackförband under MB Ö. Dessutom understödde E1 olika operationer med upp till fem

tunga transportflygplan av typ C-130 'Hercules'/TP 84.

● ● OSTKUST var indelad i olika skeden. FV:s förband övades under tiden 09-26-10-01, vilket i huvudsak också gällde marinens enheter. Markstridskrafterna genomförde emellertid merparten av sina övningar under tiden 10-01-05.

Under denna senare tidsperiod medverkade ett litet antal FV-förband för att ge markstridsförbanden en så realistisk bild som möjligt av eget och fiendligt flyg uppträdande (i samband med strid i brohuvud på VIKBO-LANDET), samt för att möjliggöra och belysa samverkan. C Se M med reducerad stab tillgodosåg det senare.

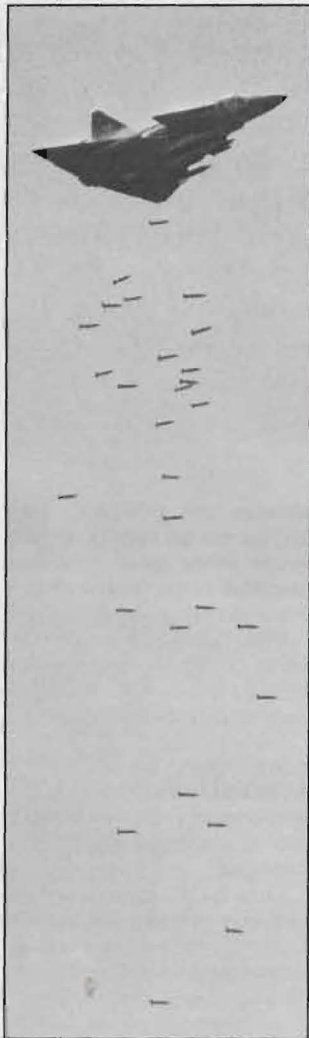
De nedan redovisade erfarenheterna hänför sig i första hand till första övningsveckan, 09-26-10-01.

FV har, framför allt genom övningar i Syd och Mitt, fått en rutin och tillägnat sig en metodik för planläggning, ledning och genomförande samt utvärdering som gav full utdelning vid OSTKUST. Denna rutin är nödvändig att tillämpa, eftersom FV förutsätts ställa upp vid varje FMÖ. Det ligger stort ansvar på FS/Övn för samordningen av FV:s medverkan.

Ovan: Rote AJ 37 avfyrandes raket.

Th: Med J 32B övas telesörd miljö. Fpl bär elektronisk utrustning som stör såväl radar som radio; på marken som i luften.

Foto: Peter Llander

T v: AJ 37 i bombanfall över Tofta skjutfält.

Th: Den "lede Fi" B-sidan opererade från F8-basen invid Sthlm:s stadsgräns.

Foto: John Charleville

Foto: John Charleville

Ovan: Rörlig klargöring med B-sidans J 35 Draken.

Ovan: Rörlig klargöring av attackflygplan Viggen på krigsbas.

Foto: John Charleville

basflyg är mindre övat än jaktflyg, bastjänst och stridsledning och måste naturligt komma med både i lång- och kortsiktig planläggning. Tyvärr kan sektion 2:s och 3:s uppgifter inte få fullt genomslag under en FMÖ, men nyttan av att öva i hel sektorstab är obestridlig. Därigenom kan också samverka med övriga

MB:s direkt underställda chefer bli realistiskt.

● ● Utan ett väl fungerande sambandssystem kan inga övningar genomföras. Med nödvändighet kan inte allt krigssamband kopplas upp, men välvägdade kompromisser i planläggningen tillgodoser i allmänhet övningsbehoven. Men detta gäller bara om man följer order om tider för uppkoppling och förbindelsekontroller samt disponerar utbildad personal. Tyvärr förekom en del förbiseenden i dessa avseenden, vilket gjorde att sambandet fungerade mindre bra under övningens två första dygn.

Sambandspersonalen gjorde vad som stod i deras makt att göra och under övningens senare del hade svårigheterna övervunnits. Hur som helst måste all personal beakta att ett sambandssystem kapacitet har begränsningar. Order och orienteringen måste uttryckas så att bara nödvändiga informationer överförs.

Under övningen provades bildfax med mycket gott resultat.

Våra duktiga upprättande-grupper med enbart vpl visade att de kunde sina saker. Ledningspersonalen har här fått ett gott instrument i sin hand.

● ● Sektorns förmåga till framgångsrikt luftförsvar beror på hur delarna jaktflyg, luftvärn, bastjänst och stridsledningstjänst fungerar. Det är bara att konstatera att med gällande övningsförutsättningar är erfarenheterna mycket goda, vilket väl inte är någon överraskning.

Samarbetet går bra under sektorstabens ledning. En särskild eloge bör ges till **basförbanden**, som trots knappa fredsresurser gör övertygande insatser. Visst finns det områden vi måste bli bättre i även här, men utgångsläget är bra. JA 37 JaktViggen tillför luftförsvaret klart ökad kapacitet!

● Under Ostkust övades omgruppering av luftvärnsbataljon

Ovan: Rote AJ 37 under bombfällning.

Foto: Peter Lämder

RB77 mellan milo. Robotförbandet flögs in med TP 84. Bataljonen kunde snabbt inordnas i milots försvar. Frånsett några smärre undantag ingav momentet stort förtroende.

Vådabeskjutningsrisken måste ständigt uppmärksammas. Förutsättningen är korrekt uppfattat läge på egna försvarande luft-

värnsförband till lands och till sjöss; särskilt i låga stril-nivåer.

Spaningsflygförbanden och underrättelseenheterna har deltagit men har genom operativa och taktiska bedömningar utnyttjats i begränsad omfattning. Erfarenheterna är dock viktiga.

Spaningsflygsystemet är ett

Foto: Bo Dahlin

Ovan: Vapenupphängning på AJ 37 vid krigsbas.

Ovan: Markpersonal under laddning av JA 37:s automatkanon.

Foto: Rune Rydh

●● C E1:s insatser med **attackflygförbanden** var som vanligt övertygande. Tidigare gjorda erfarenheter att sektorchefen i tid måste känna till E1:s uppdragsprofil kvarstår. I milo Ö har sektorchefen det överordnade ansvaret för samordning i luften och på baserna. All egen flygverksamhet måste vara känd i lfc. Detta gäller inte minst transportflyginsatserna, som under övningen utgjordes av TP 84 och Fokker F-28.

Sambandsflyget är nödvändigt. Det måste ledas med samma omsorg som annan verksamhet. På baserna måste hämtning och avlämning av materiel och passagerare ske på särskilt ordnade platser. Detta fungerade inte bra. 50% av sambandsflygdiv uppdrag blev därför sk blinduppdrag, dvs uppgiften kunde inte lösas.

Helikopterförbanden övades i fingerade räddningsuppdrag (FRÄD) med stor framgång. Uppdragen kan vara känsliga. Ordentlig planering och samordning krävs för att vi skall lyckas i fräd-tjänsten i krig.

● För att bekämpningsstatistiken skulle bli mer rättvisande användes för första gången en **avdömningsgrupp** som först av alla tog hand om rapporterade bekämpningar, så som både A- och B-sida uppfattat det. Gruppen gjorde ett gott arbete och bör ingå i framtida övningsorganisation. Gruppens svårigheter upp-

väl fungerande system. Men uppgifterna måste ställas klart, så att resurserna används på bästa sätt. Orderutformning och underrättelseorienteringar måste få sådan utformning att företags- och förbandsledningen ges stor säkerhet. Därvidlag går det att bli bättre.

Att öva i telestörd miljö är ett verklighetsefterliknande behov. Tunga målflygdivisionen vid F3M (med J 32B Lanser) ger FV bra förutsättningar här för.

står när flygförbanden inte rapporterar omedelbart efter uppdragen. Det ligger i allas intressen att så sker.

●● De inledningsvis nämnda nyckelorden – Samverkan, Telestörning, Tillämpad övning – ger förutsättning för realistiska övningar. Under OSTKUST sökte man på alla sätt leva upp till detta. För att öva i den andan krävs en väl fungerande "fien-

de". Denne har spelats av en **styrka B**, som har all heder av sitt arbete med mycket få inställda företag. Vår särskilda tunga målflygdivision ger oss bra förutsättningar att öva i telestörd miljö.

Erfarenheterna ur en övning kommer inte av sig själv. För detta krävs en organisation av **kompetenta kontrollanter** som både i staber och på fältet varje dygn redovisade erfarenheter till öv-

Närmare 2 000 personer bevittnade bomb- och skjutdemonstrationen på Tofta skjutfält/Gotland. Därav var 35 utländska journalister. – Övan infällt: Försvarminister Anders Thunborg intervjuas av TV efter urladdningen.

Ovan: Transport- & sambandsflyg är viktiga komponenter. Allt måste klaffa.

T h: Upprättandegrupperna med vpl får beröm. Här upprättning av radioänkmast.

ningsledaren LUFT, som under MB var överste 1. Tore Persson, FS.

Kontrollanternas gjorde ett bra arbete. Det är oftast mycket lärorikt för den enskilde. Därför betalar sig alltid en god kontroll- och utvärderingsavdelning.

Förståelse för övningens innebörd. – En av Ostkusts främsta ändamål var också att genom aktiv övning ge all deltagande

personal insikt om egen och eget förbandsuppgifter, de krav dessa ställer, samt den betydelse de har för försvarsmaktens roll i säkerhetspolitiken. Detta mål synes ha nåtts på ett tillfredsställande sätt. Förståelsen för övningen som sådan liksom däri ingående delmoment synes ha ökat hos

Nedan: Styrka B, här representerad av en 4-grupp J 35 Draken ur F16, hade all heder av sitt "flentliga" arbete.

Foto: Eskil Burström

våra vpl. Motivationen har höjts. – Ett led i denna strävan utgjordes av fälttidningen "Ostkust Manöver", som utkom med tre nummer. Med rak, osminkad och jordnära information gick man ut till de övande. Omtyckt!

Ett annat led, men med strävan att ge det övriga Sverige

bästa insyn i Ostkust, var de presskvarter som hölls öppna för massmediafolk. Lägg därtill alla besöksresor till frontavsnitt, fältskjutningar, baser etc som arrangerades för journalisterna. Borden var s a s dukade.

Denna rapportering utföll i stort väl. Intresset var stort och man

Foto: Alvar Johansson

Foto: Eskil Burström

Ovan: Upprättning av sändarmast.

Nedan: Rangering vid grupperingsplats.

behandlade materialet med det allvar situationen krävde. Bäst lyckades lokalpressen. De skrev ju om de sina i den egna bygden. Verkligheten förvanskades inte.

● Även etermedierna och rikspress hade en viss uppföljning. Men det tycks som om avståndet till händelsernas centrum avsevärt minskade förståelsen för vad Ostkust-övningen egentligen var uttryck för. Eller vad skall man tro när en morgontidnings ledning låter rubriksättarens "Låtsaskrig" få komma i tryck? Detta värdenedsättande uttryck är en skymf mot alla de som under mer än ett år planlagt övningen med insats av mycken övertid och de som dag och natt tränade sig att på bästa sätt försvara Sveriges territorium. Det handlar inte bara om trovärdighet utåt sett, utan lika mycket om trovärdighet inåt inför uppdragsgivarna – regering och riksdag. ■

FS/Förbl & Red

Ovan: Sverige har blivit ett allt intressantare land för stormakterna och deras paktstater. I luft som till havs syns dagligen utmed vår territorialgräns främmande militär verksamhet. Här ses en J 35F2 'Draken' ur F10:s incidentberedskap identifiera ett västtyskt Tornado-fpl (ersättare av F-104 'Starfighter') som sedan 1983 regelmässigt är operativt verksam över Östersjön för västtyska marinflygets (MFG1) räkning.

